

P O L D E R G E E S T

NIEUWSBULLETIN

STICHTING REGIONALE ARCHEOLOGIE "GHEESTMANAMBOCHT"

Jaargang 4, nr. 6

april 2008

Inhoud Poldergeest 6

Beste RAG-(g)ers,	2
NATTE GROND onder de VOETEN, tentoonstelling in de Broeker Veiling.....	3
Excursie naar de tentoonstelling NATTE GROND onder de VOETEN.....	3
Terugblik op 5 jaren van archeologische activiteit in het Geestmerambacht	4
Excursie naar de abdij van Egmond.....	7
Van de penningmeester	7
De belangrijkste grondsoorten in het Geestmerambacht.....	8
Een archeologische opgraving in Broek op Langedijk	9
Nieuw centrum voor 'heden, verleden en toekomst' in Schagen: "De Nieuwe Nes"	10
Het Terracotta Leger van de eerste Chinese keizers nu ook in Nederland!.....	11
Verslag excursie gemaal Kerk- en Dergmeer (Kerkmeerweg, Oudkarspel)	12
Rag(e)bollen	14
Nieuwe exposities over archeologie en cultuurhistorie in de regio	15
RAGenda.....	16

Beste RAG-(g)ers,

Zit niet zo te RAGGEN, zeiden onze opvoeders als we te veel irritante bewegingen maakten of uit de stoel of schoolbank dreigden te kukelen. Het werkwoord, dat het wild bewegen van onrustige kinderen, maar ook oudere druktemakers, mooi weergeeft, vond ik op internet in het woordenboek van de dikke Van Dale terug.

Natuurlijk zoek je dan ook “onze” naam RAG even op in de betekenis van spinnenweb, dus spinrag. Rag wordt etymologisch verklaard door de Latijnse naam van de spinnen: *Arachnoidea*. RAGEN, verwijderen van spinrag en stof is daarvan een afgeleid werkwoord. Al of niet met een ragebol, in de 16^e eeuw raechquast geheten.

Boven een e-mail aan de bestuursleden van onze stichting RAG schreef ik eens “Beste RAG-gers” om (polder)geestig te zijn, maar realiseerde me achteraf dat ik ze misschien beledigde door ze te betitelen als uitslovers of ADHD-ers. In het fragiele spinnenweb van een vereniging zijn dat immers vaak wel nuttige, maar soms overhaaste bestuurders. Ik zal dus de tweede, kleine g voortaan maar weglaten, want RAG-ers, die oud stof en (hersen)spinsel wegragen zijn altijd welkom in ons web dat RAG heet. Wat dat betreft zijn we blij opnieuw een nieuw bestuurs- en redactielid met nieuwe ideeën te kunnen aankondigen: Jaap van Rossum uit Alkmaar.

Op ons verzoek zal hij zich zelf in deze Poldergeest aan jullie voorstellen. Monique Zwetsloot uit Schoorlham die een half jaar geleden in ons bestuur de redactie van

Charles Barten overnam, zal dat in een vaste rubriek “*RAG(E)BOLLEN*” vervolgen en ook andere RAG-leden aan het woord laten. Monique en Jaap gaan samen de redactie van Poldergeest voeren, met steun van Jan Barsingerhorn, die ook de verspreiding verzorgt.

Nou moet gezegd worden dat de oude garde (Wijb en Ger, m.m.v. Frans) zich de laatste tijd ook uitsloofd hebben met het inrichten van een eigen RAG-tentoonstelling in de Broeker Veiling. Dat was trouwens raggen en ragen tegelijk: veel heen en weer rennen, materiaal ontwikkelen en klussen (raggen) maar tegelijkertijd bijzaken van hoofdzaken scheiden, nieuwe ideeën ontwikkelen en oude vaak weer verwerpen (ragen). Zo zie je: de meer lichamelijke arbeid (raggen) en het specifieke denkwerk (ragen) zijn onverbrekelijk met elkaar verbonden en hebben elkaar nodig om te presteren! In deze Poldergeest lees je meer over deze prachtige tentoonstelling, die door samenwerking van 9 cultuurhistorische clubs tot stand is gekomen.

In deze Poldergeest nummer 6 vinden jullie ook een terugblik op 5 jaren archeologie bedrijven in het Geestmerambacht. Wij zijn dankbaar voor de niet geringe aanmelding die daarin is genoemd van bijna 50 RAG-leden. Wij maken ons echter toch wel wat zorgen, omdat de eerste excursies en lezingen goed bezocht werden, maar later veel minder ondanks de inspanningen van het bestuur interessante excursies en lezingen te bie-

den aan onze leden/donateurs. Wij gunnen jullie van harte het plezier de inspiratie, die je daarbij ondervindt!

Wat zou je kunnen doen om meer actief betrokken te raken bij de archeologie in ons gebied?

- Deelnemen aan onze lezingen en excursies, maar ook aan andere verwante activiteiten. Door je aanwezigheid doe je nieuwe ideeën en kennis(sen) op, die inspireren!
- Je eventuele wensen of suggesties (ook kritiek!) kenbaar maken aan een van de bestuursleden.
- Wij willen ook erg graag onze leden meer betrekken bij de opgravingsactiviteiten, die verwacht worden. Zie bijvoorbeeld de in deze Poldergeest geplaatste belofte die de Grontmij (Ing. Fred Rodenbach) aan ons deed. Wij vragen daarom via de secretaris je bereidheid daartoe.
- Als je een e-mailadres hebt zou je dat kunnen doorgeven, dan kunnen we je makkelijker oproepen voor een gezamenlijke activiteit! In deze Poldergeest staan enkele voorbeelden van gezamenlijke acties aan het einde van de Poldergeest.

Hopelijk zien we jullie daar in dit komend jaar!

Namens het bestuur,
jullie Ragende en ook wel Raggende voorzitter,

Ger Kalverdijk
(g.kalverdijk@planet.nl).

NATTE GROND onder de VOETEN, tentoonstelling in de Broeker Veiling

Ger Kalverdijk

Van 23 maart tot en met 31 oktober 2008 tonen 9 musea, verenigingen en stichtingen iets van hun passie in de oudste Broeker doorvaartgroenteveiling van de wereld (1912).

Natuurmuseum Westflinge, stg. COOG, stg. RAG vertellen vooral over het ontstaan van het Geestmerambacht en de vroegste bewoning. Stg. Langedijk Waterrijk en Stg. Langedijker Verleden richten zich op het authentieke vervoer te water resp. op de Dorpsstraat rond 1900. Stg. Veldzorg Oosterdel toont het beheer op oorspronkelijke wijze van het Oosterdelgebied. De Vereniging Behoud Westfries Kostuum demonstreert de handnijverheid in de periode 1890 - 1930. Aris Bouwens Museumwinkeltjes neemt u mee naar de oude tijden toen de kruidenier nog tijd voor u had. Ook is er aandacht gewijd aan het weer draaiende museumgemaaltje Kerk- en Dergmeer, werk- en informatieruimte van Stg. RAG en Stg. COOG dat voor groepen op aanvraag beperkt open is.

De tentoonstelling "Natte grond onder de voeten" was een initiatief van directeur Ron Wolters van de Broeker Veiling. Doordat enige maanden ervoor op aandringen van wethouder Nugteren van de gemeente Langedijk samenwerking tot stand was gekomen van negen historische verenigingen in het Platform Cultuurhistorie en Toerisme kon deze tentoonstelling met ieders eigen inbreng ook snel vorm worden gegeven.

We raden jullie aan deze tentoonstelling voor eind oktober te bezoeken. Het is een pracht kans om de zeer

gevarieerde cultuurhistorische activiteiten in de Langedijk samengevat te zien in een zeer verzorgde opstelling van speciaal voor ons gefabriceerde podiums, panelen, lessenaars, sokkels en vitrines. In deze Poldergeest vinden jullie de datum waarop de donateurs samen de tentoonstelling kunnen bezoeken, zodat wij en eventueel andere exposanten ook een toelichting erbij kunnen geven.

Stichting RAG nam drie thema's voor haar rekening, die in deze en de volgende Poldergeest worden besproken:

- 1) een geologisch thema: "De belangrijkste grondsoorten in het Geestmerambacht", zie deze Poldergeest (blz. 7).
- 2) een archeologisch thema: "Vondsten en vindplaatsen in schervenrijk Geestmerambacht", zie de volgende Poldergeest (7).
- 3) een cultuurhistorisch thema: "De waarde van het Kerk- en Dergmeercomplex", zie de volgende Poldergeest (7).

Onze RAG kan het materiaal voor een deel weer gebruiken door het na oktober uit te stallen in het Kerk- en Dergmeergemaaltje aan de Kerkmeeweg te Oudkarspel. Dat gemaaltje is immers het thuishonk van RAG, m.m.v. Stg. COOG, dat met toestemming van de eigenaar Björn de Vries, die ernaast woont, zo ook een informatieve functie krijgt voor alle Langedijkers die meer willen weten over hun omgeving.

Excursie naar de tentoonstelling NATTE GROND onder de VOETEN

Monique Zwetsloot

Veel mensen hebben vast de tentoonstelling "Natte Grond onder de voeten" (zie artikel hierboven) nog niet gezien. Ik ook niet, want ik was toen druk aan het werk.

Wie gaat er met ons mee op zaterdag 12 juli? Een groot deel van ons bestuur zal er zijn en uitleg geven. Tevens is er de mogelijkheid de hele tentoonstelling en het hele museum te bezoeken.

Voor leden zal de entree van het museum half geld zijn. De vaartocht is apart, dat kunt u die dag op eigen kosten doen.

We verzamelen om 10.30 uur bij de ingang van het museum.

Graag van tevoren even opgeven i.v.m. de entreekosten en onze bijdrage daarin.

Dit kan per telefoon of e-mail. Gewoon de voicemail inspreken als ik er niet ben!

Monique Zwetsloot, tel 072-5095253
Mac.zwetsloot@quicknet.nl

Terugblik op 5 jaren van archeologische activiteit in het Geestmerambacht

Ger Kalverdijk

Omzien na vijf jaar inspanning voor de archeologie en cultuurhistorie in het Geestmerambacht (G.A.) leek ons nuttig, nu er steeds nog nieuwe leden bijkomen.

Een balans opmaken van het verleden is goed om met de juiste instelling vóóruit te kijken.

Waarom startten wij een afzonderlijke archeologie-werkgroep?

Ondanks onze waardering voor de toch wel heel actieve historische verenigingen wilden wij dat er meer aandacht uitging naar behoud of herstel van archeologische en cultuurhistorische elementen in de gemeenten van het Geestmerambacht.

Bij deelname van de stichting COOG aan een vijftal klankbordgroepen in de gemeente Langedijk bleek wel een zekere behoefte aan inbreng van dien aard. Omdat ook COOG zich niet op archeologie richtte, maar op veldnaamonderzoek en agrarische geschiedenis, leek de oprichting van een afzonderlijke archeologiegroep zinvol.

Toen de plannen voor de Twuyverhoek bij Sint-Pancras, de verdubbeling van het recreatiegebied Geestmerambacht en het natuurgebied Kleimeer bekend werden, hetgeen inhield dat er veel grondverzet zou komen, is eind 2002 de Archeologische Werkgroep Geestmerambacht opgericht.

Vorbereidend werk in 2002-2004 in de A.W.G.A.

Wij zochten allereerst de medewerking van de gemeente Langedijk en de Grontmij en boden hen aan om de belangrijkste cultuurhistorische en archeologische gegevens in te brengen.

De cultuurhistorische gegevens van de gemeente Langedijk werden door Harry Raat, Ger Kalverdijk m.m.v. Henk Komen, na uitvoerige inventarisatie o.l.v. Drs. Carla Rogge van Monumentenzorg Alkmaar, in een door hen uitgegeven boekje (in kleur) ter kennis gebracht. Ons bestuurslid Frans Diederik verzorgde de inbreng van de archeologische waarden.

De vondsten van Schermer, Westra, Geus, Pool en Diederik voornamelijk uit de ruilverkavelingstijd van de jaren '70 waren namelijk in Frans Diederik's archief te Schagen bewaard gebleven. De oudste vondsten daterden uit het begin van onze jaartelling (o.a. in de Greb), maar de meeste vindplaatsen uit de vroege middeleeuwen van ca. 700 à 800 na Chr. waren bij de Diepsmeer en de oude Winterweg(sloot).

Hoewel er destijds snel gewerkt moest worden met te weinig amateurs waren de resultaten voor ons veelbelovend genoeg om te streven naar voortgezet onderzoek

met meer mensen. De voortgaande "verHALling" van ons gebied schreeuwde immers om de bescherming, die het Verdrag van Malta sinds 1-1-'07 ook van de uitvoerders van grondwerk eist. In het Programma van Eisen (P.v.E.) is de Milieu Effect Rapportage (M.E.R.) een belangrijk onderdeel. Vorbereidend boor- en/of proefsleuvenonderzoek kan dan nodig zijn om de archeologische waarde te bepalen.

Inmiddels hadden we goede contacten opgebouwd met naburige archeologieverenigingen in Schagen en Heiloo. We bezochten hun activiteiten (opgravingen, lezingen, excursies) en lieten ons voorlichten op financieel en bestuurlijk gebied.

Boven en onder: op bezoek in Schagen

Enkele hoogtepunten waren daarbij de volgende:
- bezoek aan de medewerkers van Frans in het archeodepot te Schagen,

- bezoek aan het archeologiemuseum van Baduhenna Heiloo met excursie naar Ter Coulster,
- deelname aan de open dag bij de opgravingen van het Oer-Y bij Limmen met lezing daarover,
- rondleiding door Peter Bitter, stadsarcheoloog van Alkmaar op de door hem ingerichte tentoonstelling "Verborgene Stad" in het Stedelijk Museum (Peter Bitter verklaarde zich eerder al bereid ons te adviseren bij toekomstige activiteiten).

Stichting Regionale Archeologie "Gheestmanambocht" vervangt de A.W.G.A.

Na al deze voorbereidingen was de tijd rijp om de Archeologische Werkgroep om te zetten in een juridisch en financieel veiliger Stichting. Maandagavond 17 januari 2005 werden op het kantoor van Actus te Zuid-Scharwoude zes handtekeningen gezet door het RAG-bestuur onder de statuten, die notaris mr. F. de Vries met ons had voorbereid en die avond (gratis!) rechtskracht verleende.

In de statuten was een passage opgenomen, waarin naast de bescherming van het archeologische bodemarchief ook het behoud of terugbrengen van cultuurhistorische elementen in het Geestmerambacht als doelstelling wordt genoemd. Voorts wordt speciaal vermeld: het streven naar een goede verstandhouding met de historische en archeologische vereniging en/of stichtingen in de regio. Het heeft ons dan ook goed gedaan dat we van bijna alle historische verenigingen in de regio (Langedijk en Harenkarspel) financiële steun kregen om onze doelstellingen waar te kunnen maken. Ook Koedijk heeft ons een eenmalige vitaminestoot gegeven, zodat de levensvatbaarheid nu voorlopig wel aanwezig is. Hartelijk bedankt daarvoor!

Omdat wij aangesloten zijn bij de Archeologische Werkgemeenschap Nederland, afdeling Noord-Holland-Noord kunnen we deel uitmaken van graafactiviteiten hier en elders. Het individuele basislidmaatschap van Stichting RAG, slechts €5 per jaar (!), is door het bestuur deels aangevuld met een z.g. geassocieerd lidmaatschap in verband met de verzekering bij opgravingen.

Werkgebied en naam

Ons werkgebied is de voormalige polder Geestmerambacht, Oosterdijk en Molengeerzen, globaal gezegd gelegen tussen de 2 dijken (Koedijk en Oosterdijk) en de 2 Sinten (Sint Maarten en Sint Pancras). Deze polder vormde een onderdeel van het veel grotere ambacht Geestmerambacht, dat in het oosten begrensd werd door o.a. de Langereis en de Berkmeer.

De naam 'Gheestmanambocht' is de oudst bekende naam, die in 1320 opduikt als naam van dit ambacht, één van de vier ambachten waarin West-Friesland sinds ca. 1250 was verdeeld om de Westfrieze Zeedijk te onderhouden. Nadat de Westfriezen in de slag bij Vrone

(1297) waren overwonnen, werd het verwaarloosde toezicht op de dijken verbeterd door de nieuwe regeling van 1320 uitgevaardigd door bisschop Jacob van Zuden, waterschapadviseur van de Hollandse graaf Willem III.

Wat is er gepasseerd vanaf 2005 na de oprichting van Stichting RAG?

Enkele memorabele feiten op een rijtje:

In 2005:

22 januari 2005: Presentatie aan de pers met foto's in Geestmerambacht. en café Schelvis Zuidscharwoude.

Eind januari: Eerste jaarlijkse contact met B&W van Harenkarspel. Medewerking van de RAG aan onderzoek van de Nuwendoor- met de Sluze- gevraagd.

5 maart: Algemene vergadering in de Schelvis met lezing van Frans Diederik.

21 mei: Excursie naar opgraving in Schagen met praktijklessen van Frans.

1 juli: RAG-overleg met mevr. drs. Ingeborg Payens van de gemeente Langedijk.

Eind oktober: RAG's eerste nieuwsbulletin "Poldergeest" onder redactie van Charles Barten.

12 november 2005: Excursie kasteelruïne Nuwendoor o.l.v. Frans Diederik en Henk Komen.

Excursie Schagen

In 2006:

31 januari en 1 februari 2006: Deelname van Wijn, Charles, Siem en Ger aan het onderzoek van de Grontmij d.m.v. proefsleuven bij de Twuyvermeertjes te Sint-Pancras.

Onze medewerking in de vrieskou werd door de gemeente en Grontmij zeer geprezen, leverde voorname informatie op over ontginningsrichting (noord-zuid) en bodemreliëf (veen vermoedelijk uit de Romeinse tijd onder klei en stuifzand uit de vroege Middeleeuwen).

Eerste overleg met burgemeester Cornelisse o.a. over het Kerk- en Dergmeer-complex. Handtekeningactie van COOG en RAG voor het behoud ervan leverde

honderden handtekeningen op. Deze actie loopt nog steeds met redelijk succes. Inlichtingen: www.coog.nl
Maart en november 2006: "Poldergeest" nrs. 2 en 3 verschijnen.

25 juli: Bezoek Provinciaal Archeologisch Depot in Wormer (Dirk van der Wielen, Charles).

4 november: Excursie naar museum Turfschuur te Kolhorn met toelichtingen van eigen materiaal vanaf de jonge Steentijd door Frans Diederik en van Co de Rijke van diens keramiek uit opgraving verkregen van zijn boerenerf te Hoogwoud.

13 november: Tweede contact met gemeente Harenkarspel levert informatie op o.a over de de Nuwendoornplannen en de woningbouwvisie.

Boven en onder: archeologisch sleuvenonderzoek bij de Kruissloot in Sint-Pancras

In 2007:

12 en 13 februari 2007: Deelname van Wijb en Charles aan het archeologisch sleuvenonderzoek van R.A.A.P. bij de Kruissloot te Sint-Pancras in verband met rioolvernieuwing.

Door samenwerking met Marianne Teunis van COOG en Siem Wognum werden de fundamentresten van een

boerderij uit ca.1832 en zijn voorganger uit ca.1647 vastgesteld. Wijb en Charles waren ingeschakeld bij de ontgravingen, die het verkeer ter plaatse behoorlijk ontregelden.

Het profiel aan de Miswech (oudste naam van de Kruissloot, mogelijk genoemd naar het vervoer van mest naar de Geest) toonde o.a. op 2 meter diepte humusbandjes in 'schoon' zand, waarschijnlijk een gevolg van overstromingen vanuit de Vroonmeer. Door de beperkte ruimte was het resultaat wat teleurstellend.

13 februari: Gesprek van de besturen van de stichtingen RAG en COOG met B&W van de gemeente Langedijk en de directeur van Cultureel Erfgoed N-H., de heer J. van der Veen, speciaal over eventuele behoud van het Kerk- en Dergmeer- complex. Positieve reacties, maar nog even wachten...

Maart en november: "Poldergeest" nrs. 4 en 5 verschijnen.

10 maart: Algemene ledenvergadering in het Regthuys met aansluitend een lezing van Ger, o.a. over de geschiedenis van de oudste droogmakerijen in Nederland. Bij Rotary Langedijk werd die lezing herhaald, gevolgd door een excursie naar Nijenburg te Heiloo, waar bekende polderbestuurders woonden.

Voorts was RAG aanwezig in de klankbordgroep Uitbreiding Geestmerambacht en gaf daar o.a. suggesties over herstel van de Sijtwinde uit ca. 1250 en de Milieu Effect Rapportage.

12 april: Proefboringen o.l.v. Frans op het perceel K&D aan de Kerkmeerweg van Björn de Vries. De eerder onderzochte K&D- inhoud van de emmer uit het Regthuys voorspelde botten van mens en dier, maar slechts één boring van de vijf leverde wat vage aanwijzingen in die richting.

9 juni: Opening vernieuwde Zomerdel. Het bestuur was vertegenwoordigd in dit z.g. Gambaproject.

24 november: Bijeenkomst in "De Knip" te Oudkarspel met aansluitend de show van Björn waarin de nieuw door hem aangekochte polderdiesel ons aller harten steelt! Een tweede (te) korte steekproef door Frans e.a. naast het molenhuis op aanwijzingen van Kees Veltum is voor herhaling vatbaar., want leverde naast een paar duidelijke profielen alleen wat schelpen op.

Het 6- koppige bestuur kwam in alle 5 jaren om de 2 à 3 maanden bijeen, gezellig in huiselijke kring.

Tot besluit

Wij zullen "in het veld" dit jaar en volgend jaar waarschijnlijk aanwezig zijn bij het onderzoek op de z.g. kolfbaanlocatie in Oudkarspel, die aangewezen is als een interessante plek, zo naast het Regthuys. Eveneens bij de onderzoeken aan de Wagenweg en in de nieuwe woonwijken westelijk van Mayersloot II in Zuid-Scharwoude en Broek. Ook zullen we (weer) aanwezig zijn bij de contacten die we intussen hebben opgebouwd met de gemeentes, platform en Broeker Veiling.

Het bestuur realiseert zich dat er weliswaar veel gedaan is om de thans 40 leden bij de club te betrekken en zelf aanwezig te zijn op onderzoeklocaties, maar dat er nog

veel werk aan de winkel komt, waarin we ook de inzet van de leden hopen te kunnen verkrijgen en te versterken.

Excursie naar de abdij van Egmond

Monique Zwetsloot

Op zaterdag 31 mei 2008 gaan we op excursie naar de tentoonstelling Bodemschatten van de Abdij van Egmond. Om 14.00 uur komen we bij elkaar op het parkeerterrein bij de Abdijwinkel aan de Vennewatersweg 27 te Egmond-Binnen. De toegang is gratis.

De tentoonstelling (zie ook blz. 15 van deze Poldergeest) geeft aan de hand van bodemvondsten op het abdijterrein, foto's en tekeningen een beeld van de ge-

schiedenis van de oude abdij van Egmond vanaf haar ontstaan in de 10e eeuw tot aan de verwoesting in 1573. De tentoonstelling is de eerste manifestatie in Noord-Holland in het kader van het Jaar van het Religieus Erfgoed.

We hopen, en rekenen er een beetje op, dat we een flink aantal belangstellenden in Egmond-Binnen kunnen begroeten.

Restanten van de voormalige Abdijkerk van de Abdij en de Buurkerk te Egmond-Binnen. Getekend door Cornelis Pronk (1691-1759).

Van de penningmeester

Bij het verschijnen van deze Poldergeest 6 hierbij tevens een verzoek om de contributie/donatie voor 2008 over te maken (voor zover U het nog niet heeft gedaan). Jaap van Rossum is ons nieuw redactielid. Hij heeft er samen met Monique iets moois van gemaakt. We hopen dat U het bedrag, minimum € 5,-, zo spoe-

dig mogelijk op Giro 779146 tnv Stg. Reg Arch Gheestmanambocht te Warmenhuizen zult overmaken.

Ik wens U veel leesplezier.

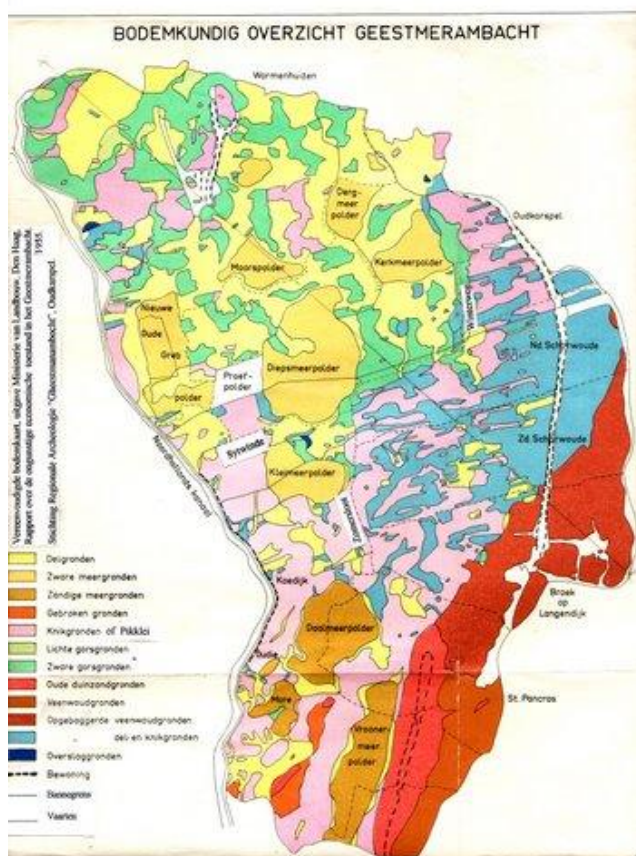
Groet van Jan Barsingerhorn.

De belangrijkste grondsoorten in het Geestmerambacht

Ger Kalverdijk en Wijn Ouweltjes

De bodemkaart van Ir. P. Du Burck uit 1955 toont de bovenste grondlagen van de polder, die voor de ruilverkaveling omstreeks 1970 zijn gevonden.

Op de stratigrafische doorsnede van het landschap volgens de lijn van noordwest (Krabbendam) naar zuidoost (Broek op Langedijk) is de vorming ook van diepere lagen in volgorde van de tijd globaal aangegeven.

Strandwalgronden - Oudste zanderige afzetting, die in St. Pancras grotendeels afgegraven is en o.a. bij de Broeker Veiling schuin naar beneden loopt. Op deze geestrug ligt ook Akersloot en hij eindigt bij Uitgeest. Deze strandwal is ca. 4500 jaar geleden neergelegd vanuit het Berger Zeegat (Zagwijn).

Preromeinse kwelders - Oude zeeklei en zavel (= klei met 60 tot 90 % zand) vulde eveneens deze gletsjergeul ten zuiden van Bergen. In de laatste ijstijden was die geul vanuit de Overijsselse Vecht tot 25 meter diepte uitgeschuurd. Door stijging van de zeespiegel van zo'n 50 meter in 10.000 jaar werd de "wad-zee" achter het Berger Zeegat opgevuld en ca.

3000 jaar geleden door de duinenrij geleidelijk afgesloten (Th. Roep c.s.).

Veengronden - Bij de komst der Romeinen in de 1^e eeuw na Chr. was al een metersdikke veenlaag gegroeid op de kwelders. In die droge tijd woonden jagers en vissers op dit veen langs de veenstroompjes (vlaklandbewoning). Het meeste veen is grotendeels weggespoeld of sterk ingeklonken. Vooral ten oosten van Sint Pancras en plaatselijk onder wegen, kerken enz. nog wel aanwezig. In de Westbeverkoog vooral riet-en zeggeveen van ca. 1.25 meter dik, gevormd ca. 2000 vóór Chr. tot ca. 300 na Chr. (pollenanalyse, Du Burck).

Vegetatieband - Nabij de Grebepolder en elders in het noordoosten van het Geestmerambacht is in de vegetatieband van planten op het ingeklonken veen Fries-Bataafs aardewerk aangetroffen door onderzoekers tijdens de ruilverkaveling (R.O.B., Pool Schermer, Westra, Wagenaar, Diederik, Geus e.a.) Ook veel archeologische vondsten uit de Karolingische tijd (ca. 800-950) zijn toen in de hogere lagen vooral ten zuiden en oosten van de Diepsmeer aangetroffen.

Pikklei - Na ca. 300 na Chr. (du Burck) tot in de 11^e en 12^e eeuw (Diederik) werd door overstrooming vanuit de Zijpe via de Rekere jonge zeeklei achtergelaten, een grauwe tot blauwgrijze laag jonge zeeklei. In het Geestmerambacht 30 tot 50 cm dik met kleverige ("pikkerige") en dichte structuur, berucht bij de tuinders omdat de groente er slecht wortelde, waterproblemen kreeg en door kalkgebrek slecht groeide. Kool verdroeg deze tekortkomingen nog redelijk goed in vergelijking met andere groentesoorten.

Gorsgrond - De Rekere, die later tot Noord-Hollands Kanaal is vergraven, werd actiever in de 12^e en begin 13^e eeuw (Diederik) Met een krachtiger stroming werd zand, zavel en klei over de pikklei neergelegd. Deze z.g. Reker-gorsgrond ter dikte van 50-100 cm was kalkhoudend en luchtig, dus geliefd bij de tuinders. Door de overstromingen in het "Rekerwad" moesten de terpen in het noorden van het Geestmerambacht bescherming bieden. Warmenhuisen en Eenigenburg zijn deels op terpen gebouwd en later met wallen onderling verbonden.

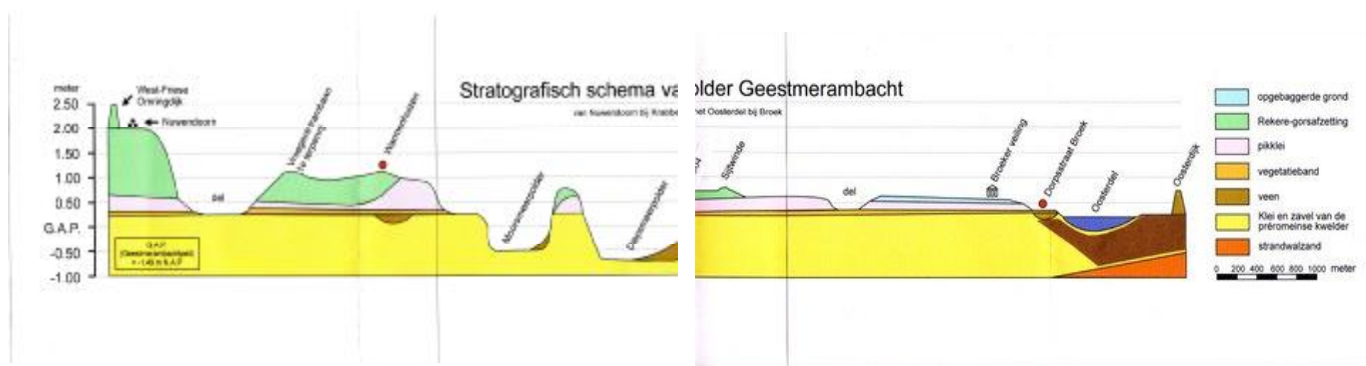
Sytwinde - Op de bodemkaart is op de bannegrens van Oudkarspel en Warmenhuisen de Sytwinde aangegeven. Deze bijna 5 km lange dwarsdijk begon bij Koedijk-noord en liep verder langs de grens met Noordscharwoude naar de Winterwegdijk(-sloot) De dijk was opgeworpen als

bescherming van Vrone (Sint-Pancras) tegen de overstromingen vanuit de Rekere in het begin van de 13^e eeuw. Die leeftijd wordt aangenomen omdat ten zuiden van de Sytwinde de gorsgrond uit later jaren ontbreekt (behalve bij enkele doorbraken, op de grootste bodemkaart goed te zien!). J.P. Geus, auteur van het COOG-boek “Koedijk” beschrijft deze afsluitdijk uit ca. 1225 als voorloper van de polder Geestmerambacht, die in de 13^e eeuw vermeld wordt onder de naam Vronlerbroek. De geestmannen van het Ambacht, de ontginners van ons Geestmanner Ambacht, kwamen niet alleen uit Schoorl (Schoorl-woude = Scharwoude) en de kust, maar ook uit Vrone, het latere Sint-Pancras.

Delgronden en meergronden - Door krachtige overstromingen vóór de 9^e eeuw (Du Burck) maar ook omstreeks 1248 (bij de doorbraak van de Schager-

dam) zijn ondiepere en diepere geulen en plassen in het Geestmerambacht uitgespoeld. Het zijn eigenlijk blootgekomen kwelderafzettingen van de oude zeelei. Vooral de ondiepere dellen zijn duidelijk opgeslibd met allerlei ander materiaal. De meren, die in de eerste helft van de 16^e eeuw drooggemaakt werden hadden meestal lichte zavelgrond (meer zand- dan kleiachtig) en waren kalkrijk met aanwezigheid van veel schelpen.

Opgebaggerde grond - Gronden waar door de mens gedurende een aantal eeuwen modder uit de sloot op het land is gebracht (zie de glazen cilinder met een boorresultaat uit het Oosterdel). In Broek is het meest gebaggerd, waardoor uit de organische stof (waterplanten) en de bodemlaag van de uitgediepte en nieuw gegraven sloten de vruchtbare akkers van het land der 1000 eilanden zijn ontstaan. De tuinbouw is daarom in het zuiden van de Langedijk het eerste en het meest veelzijdig ontwikkeld.

Een archeologische opgraving in Broek op Langedijk

Ger Kalverdijk en Wjib Ouweltjes

In het juni-nummer 2007 van het fraai in kleur uitgevoerde tijdschrift *Westerheem* van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN) staat in de rubriek Signalementen het hierna samengevatte verslag.

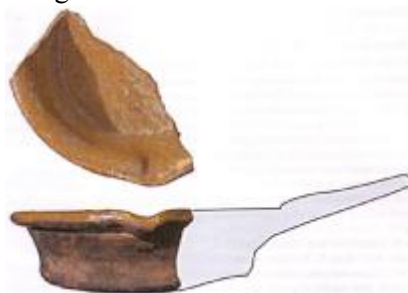
Aan de Dorpsstraat 96 te Broek op Langedijk voerde ArcheoProjecten Amersfoort een opgraving uit, die voorafgegaan was door een vooronderzoek, dat aantoonde dat sporen konden worden verwacht vanaf de 12^e eeuw tot heden, terwijl vroegmiddeleeuwse bewoning (dus globaal vóór

het jaar 1000 na Chr.) niet uitgesloten was.

Uit het ADC-rapport 773 van Smole, de Boer en Griffioen (ISBN 9978-90-5874-799-0, geïllustreerd, 22 pagina's) blijkt dat er bij de vooraf noodzakelijke bodemsanering geen archeologische vondsten werden gedaan, maar bij de opgraving daarna wèl.

De ouderdom van de vondsten varieerde sterk, van de 13e tot de 19e eeuw, omdat het meeste materiaal zich niet meer in zijn primaire context bevond, eenvoudiger gezegd: de vindplaats was grondig

verrommeld. Voor zover de bodemlagen nog in tact waren konden deze door gebrek aan vondsten niet nauwkeuriger vastgesteld worden dan op 1150-1600. De foto toont een illustratie uit ADC-rapport 773: een bakpan (type r-bak-2) uit de bodem van Broek op Langedijk, datering 1450-1550.

Bovenstaand verslag in Westerheem beslaat maar een heel klein deel van het juni-nummer van de AWN, dat 65 prima geïllustreerde bladzijden telt. Het verschijnt om de twee maanden voor leden of afdelingen die volledig lid zijn van AWN en dan € 36,50 betalen.

De inhoud is zoals gewoonlijk heel gevarieerd. Na de vlotte inleiding van hoofdredacteur

Tim de Ridder waarin hij de opwarming van de aarde in archeologisch perspectief relativeert, volgen artikelen met veel aandacht voor het thema visnetten o.a. uit de Karperkuil te Hoorn, schoeisel en kleding van de 4^e eeuw uit de Maas bij Cuijk, een interview met de bekende archeoloog Jan Besteman, scherven uit bollenland bij Heemskerk, Romeinse soldatennamen gevonden in Bodegraven, kinder-

spelmateriaal (koten en kloten) in Amersfoort enz. enz.

Onze stichting RAG is als volledig lid bij de AWN aangesloten, zodat wij ook het tweemaandelijks orgaan Westerheem ontvangen. Op onze bijeenkomsten kunnen de geïnteresseerde leden het tijdschrift inzien of/en via de secretaris een uitlening vragen.

Nieuw centrum voor ‘heden, verleden en toekomst’ in Schagen: “De Nieuwe Nes”

Ger Kalverdijk

Het doet ons veel plezier dat Frans Diederik, ons zeer gewaardeerde bestuurslid, die onze eerste schreden als RAG begeleidde, tijd vond ons onderstaand stukje toe te sturen. Tussen de bedrijven door van zijn werk als leraar Engels en leider van de heel actieve Archeologische werkgroep in Schagen determineerde hij voor ons de tientallen vondsten die uitgesteld liggen in de vitrine van RAG op de Broeker Veiling. De oprichting van RAG is te danken aan zijn naam als auteur van de archeologische boeken Archeologica en Schervengericht en de heldere lezingen die hij houdt. Bij de uitgave van zijn 2^e boek werd ik namelijk uitgenodigd en vertelde hij me alle gegevens te bezitten van de vondsten in het G.A. , die o.a. op de Archis-kaart zijn vastgelegd. Zo ontstond mede het idee om met

RAG te beginnen en vroeg ik hem bestuurslid van AWG, later RAG te willen worden.

Onze bezoeken aan Schagen’s archo-werkruimte was een oude lekkende school met emmers onder de ergste druipers.....De groepsleden, die iedere woensdag aanwezig zijn/waren, waren/zijn allervriendelijkst en informatief voor ons. Wij leerden ook veel van zijn instructies in het veld op andere dagen en hij was nooit te beroerd om ook in kleinere kring een lezing te houden of met zijn vrienden uit Schagen weer een boring te zetten!

Maar nu zullen we dus binnenkort met een bloemetje heen kunnen gaan om de nieuwe lekvrije ruimte te bewonderen! We zijn benieuwd!

Namens ons allemaal, alvast proficiat, beste vrienden in Schagen!

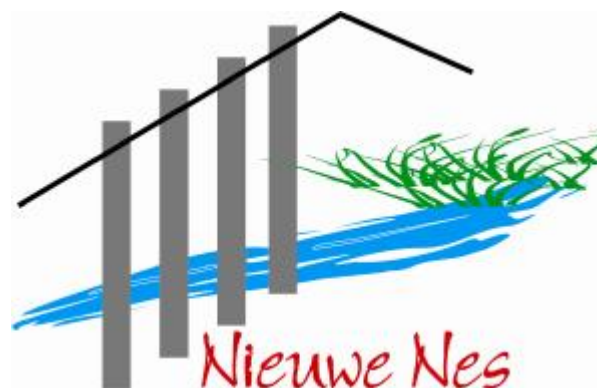
Frans Diederik

In Schagen is de bouw begonnen van het nieuwe centrum voor ‘heden, verleden en toekomst’, “de Nieuwe Nes”.

Het is een samenwerkingsverband van het Centrum voor natuur en milieu-educatie “De Groenling”, de “Stichting Archeologische Werkgroep Schagen” de “Historische Vereniging Schagen” en de “Stichting Kinderboerderij Schagen”.

Zij gaan samenwerken in een gebouw dat uiteraard publieksvriendelijk, milieuvriendelijk en gewoon mooi zal worden. De bezoeker moet niet alleen kunnen genieten van datgene er geëxposeerd wordt, maar moet ook interactief informatie over de leefomgeving en het verleden daarvan kunnen krijgen. De kinderboerderij is uiteraard ook educatief en zal naast veel kinderen ook ouderen trekken uit het aangrenzende verzorgingshuis “De Bron”.

De parkachtige omgeving rond de vijver waaraan het centrum is gelegen en de dieren in de weides, zullen mede onderhouden worden door cliënten van ‘s Heerenloo-Noorderhaven die in het centrum een flinke ruimte zullen betrekken.

Het centrum zal geheel worden betaald uit Europese fondsen en geld van gemeenten, provincie en particuliere fondsen.

Het is een oude wens uit 1993, die nu werkelijkheid gaat worden; de laatste bezwaren van omwonenden zullen ongetwijfeld weggenomen kunnen worden, waardoor de realisatie van de kinderboerderij als laatste en belangrijke schakel in het geheel zeer nabij komt.

De Archeologische Werkgroep hoopt nu ook haar definitieve onderkomen te betrekken; na inwoning bij een basisschool, inwoning in een verlaten drukkerij en in een afgedankt noodgebouw, lijkt een mooie toekomst te lonken. Eindelijk zal de mogelijkheid bestaan om wat meer van de fraaie voorwerpen te tonen die bij onderzoek tevoorschijn zijn gekomen. Ook hopen we op een groeiend aantal leden als we van een afgesloten schoolplein veel meer 'in de samenleving' komen te staan.

Het Terracotta Leger van de eerste Chinese keizers nu ook in Nederland!

Ger Kalverdijk

De dag na Pasen hadden wij uitgezocht om de verwachte grote file van bezoekers aan het Drents museum in Assen te ontlopen. Deze tentoonstelling, die tot 31 augustus 2008 loopt, wilden we absoluut niet missen, wetende dat er mensen zijn die speciaal daarvoor naar China reizen. Mijn vrouw en ik hadden overwogen, ook vanwege de drukte, op een aantrekkelijk dubbel-entreebiljet voor beide musea, eerst het Groninger museum te bezoeken, waar een wat minder spectaculair deel van de Chinese kunstschatten te zien is. Maar Assen kreeg onze voorkeur omdat wij het wel bijzonder vonden dat het kleine Assen na het grote Londen de tweede stad in Europa was die het beroemde stenen leger uit de graven van de eerste Chinese keizers (Qin- en Han-dynastie, 221 voor Chr. - 9 na Chr.) zag binnenmarcheren.

Het charmante museum aan de Brink waardeerde ik na eerdere bezoeken al door o.a. zijn rijke en overzichtelijke archeologische afdeling met als hoogtepunt de oudste in ons land gevonden boomstamkano van bijna 10.000 jaar oud, dus een bootje dat kort na de laatste ijstijd had gevaren op een veenriviertje in Drenthe. Ook een publiekstrekker is het door het veen evenzo goed geconserveerde meisje, dat bij het plaatsje Yde met een koord gewurgd werd en als offer voor de goden (of als straf) in het veen was gesmeten. Het trok als veenlijkje veel internationale aandacht door de wetenschappelijk reconstructie van haar gezicht en de uitgebreide en boeiend toegelichte expositie in het museum. Het was bleke "meisje van Yde" joeg zo'n 2000 jaar later de veenarbeiders de stuipen op het lijf en in allerijl op de vlucht, omdat ze toen wel heel duidelijk één van de "witte wieven" opgroeven.

Alleen al om deze vaste archeologische afdeling, waar je prettig struikelt over de vuurstenen vuistbijlen en hunebedkeien, kan ik dit stijlvolle museum aan

iedere archeologie-liefhebber aanbevelen. Maar er is nu door de tijdelijke Chinese inbreng nog zoveel meer te zien, waar je in stille verwondering naar kunt kijken....

Terracotta knielende boogschutter. De boogschutter toont resten van de originele kleurrijke beschildering die alle soldaten van het terracotta leger droegen. Collectie: Museum van het Terracotta Leger & Paarden van de Eerste Keizer, Xi'an (China). © Drents Museum

Eerst raad ik aan de prachtige film te zien, die opgenomen is in China's oude hoofdstad Xi'an (1000 km ten Zuidoosten van Beijing = Peking), waar het mausoleum Qinling ligt. Het is een enorm grafcomplex van liefst 56 km² met als een van de belangrijkste middelpunten de grafheuvel, waarin de Eerste Keizer Qin Shi Huang Di nog onberoerd zijn eeuwige slaap slaapt, welverdiend omdat hij China verenigde. Daaromheen zo'n 180 enorme opgegraven offerkuilen, nog maar een deel van het gehele complex, waarin zijn terracotta hovelingen, ambtenaren bedienden, acrobaten, voetsoldaten, paarden en karren met hun ruiters en wagenmenners in strakke legerorde zijn opgesteld. De meegegeven grafgiften, die het hiernaamaals dragelijk moesten maken voor de 'Hun', de hemelse ziel van de keizer. Ze waren in plaats gekomen voor de mensenoffers die in nog vroegere tijden in China gebruikelijk waren om de goden gunstig te stemmen als de 'Po', de aardse ziel het lichaam verliet. Aan het offeren van mensen was mogelijk door een tekort aan arbeidskrachten door Qin een einde gemaakt. Zachtzinnig ging men trouwens niet met alle mensen om. Aangetroffen massagraven, handboeien en kettingen getuigden van de vele duizenden dwangarbeiders die de ondergrondse grafpaleizen groeven en er ook hun laatste rustplaats vonden. Ze moesten het spiegelbeeld vormen van het bovengrondse domein van de Keizer Qin. Ook dat is te zien in Xi'an, op het kruispunt van twee rivieren, waarbij het grafcomplex zelfs onder de rivieren is voortgezet. Het is onder een reusachtig dak te bezichtigen, omdat de opgraving nog steeds doorgaat, op zoek naar de vele andere grafcomplexen die latere keizers achterlieten. De grafgiften van terracotta (= ongeglazuurde gebakken klei), brons, goud, zilver en jade werden

later steeds kleiner en verfijnder. De oorspronkelijke beschilderingen gingen net als de oudste houten beelden vaak verloren door de toegenomen lucht. "In situ laten", de ondergrondse schatten in de grond laten rusten, komt niet in de Chinese woordenboeken voor, dus kijken miljoenen toeristen jaarlijks ademloos toe...

In het Asser Museum staat een zorgvuldige selectie van originele levensgrote beelden uit de Qin-periode. Het zijn voornamelijk manhaftige krijgers, ze hebben ieder een eigen gelaatsuitdrukking en kleding met wisselende houding, hoewel hun lichamen standaardvormen verraden. Met hun gemiddelde 300 kilogram kijken ze je mysterieus aan in de halfduistere hoofdzal van het museum. Er is ook een schitterende tentoonstelling van nog veel meer kleinere en zeer variërende terracotta figuren van mensen met hun vee, gebruiksvoorwerpen en sieraden, afkomstig uit de Han-dynastie die de Qin-dynastie opvolgde. Je krijgt daardoor ook een veelzijdige kijk op de toen levende mensen in het voor ons vaak zo ondoordringelijke China.

Al met al kan ik iedereen een bezoek aan het veelzijdige Asser Museum zeker aanbevelen. Assen heeft mij wel nieuwsgierig gemaakt naar de nog meer verfijnde Chinese grafgiften in het Groninger Museum, dus wie weet ontmoet ik je daar te zijner tijd, waarschijnlijk als je ook eerst Assen hebt bewonderd. Want als echte archeologie-liefhebber mag je de oudste Nederlandse vondsten, die je als toegift in het museum nog kan opzoeken, natuurlijk niet missen!

Meer informatie over deze tentoonstelling is te vinden op www.gochina-assen-groningen.

Verslag excursie gemaal Kerk- en Dergmeer (Kerkmeerweg, Oudkarspel)

Jaap van Rossum (tekst en foto's)

Zoals in Poldergeest nummer 5 was aangekondigd, vond op zaterdag 24 november 2007 een excursie plaats naar het gemaal van de voormalige Kerk- en Dergmeer. De dag begon in het gezellige café De Knip in Oudkarspel (vanwege de uitstalling aldaar van de vele gebruiksvoorwerpen uit grootmoeders tijd op zich al een "museum"). Na een korte uiteenzetting door Ger Kalverdijk van de laatste wederwaardigheden over dit gemaal, toog het gezelschap belangstellenden naar de Kerkmeerweg. Hieronder volgt een fotoverslag van het bezoek aan het gemaal, waarmee de Kerk- en Dergmeer in de periode tussen 1916 en de ruilverkaveling werden

drooggehouden. Op de foto's zijn achtereenvolgens te zien het gemaal en de directe omgeving daarvan, de (helaas niet geheel meer in tact zijnde) vijzel en de dieselmotor, die de vijzel aandrijft. De motor wordt door de huidige eigenaar Björn de Vries in topconditie gehouden. Dit werd bewezen door de machine tijdens het bezoek in werking te stellen; inderdaad, het apparaat liep als de spreekwoordelijke naaimachine.

Vóór 1916 werd (dezelfde!) vijzel nog aangedreven door een windmolen. Deze molen is begin vorige eeuw door brand verwoest en vervangen door het huidige, maar nu niet meer in gebruik zijnde dieselmemaal.

Tot slot heeft Frans Diederik uit Schagen op de locatie enkele grondboringen uitgevoerd met de edel-

manboor. Hiervan geven de laatste twee foto's een beeld. Spectaculaire vondsten bleven uit.

De inlaat van het gemaal; achter het loopbruggetje bevindt zich de vijzel. Op de voorgrond de door de vorige eigenaar van het gemaal aangelegde "vijver".

De vijzel van nabij gezien aan de buitenzijde van het gemaal

Dezelfde vijzel met een deel van het aandrijfwerk gezien binnen het gemaal

De dieselmotor, die het maalwerk aandrijft

Frans Diederik en Wijk Ouweltjes

Boring met de edelmanboor: o.a. blauwe klei komt naar boven

Op afspraak is bezoek aan het museumgemaaltje Kerk- en Dergmeer (liefst van groepen) mogelijk. Dit is te regelen uitsluitend via Ger Kalverdijk, g.kalverdijk@planet.nl, tel. 072-5330679 of Wijk Ouweltjes, ouweltjes@quicknet.nl, tel. 0226-313138 of Jan Barsingerhorn, jbarsingerhorn@hotmail.com, tel. 0226-391628.

Rag(e)bollen

In deze nieuwe rubriek willen we graag (bestuurs-)leden van RAG aan u voorstellen of hen zelf aan het woord laten. We bijten de spits af met twee nieuwe redactieleden van uw lijfblad *Poldergeest*: Monique Zwetsloot en Jaap van Rossum. Zij stellen zichzelf voor.

Monique Zwetsloot

Sinds vorig jaar zit ik in het bestuur van de RAG. Ik had toen net afscheid genomen van het bestuur van Historische Vereniging Harenkarspel en vond het leuk om hier een vervolg op te hebben. Tevens gaan wij regelmatig naar het Geestmerambacht, op fietsafstand van mijn huis in Schoorlham. Als lid van het KNNV en vandaar in *Animo* heb ik me hier al meer keren druk om gemaakt. De populierenaanplant bijvoorbeeld is nogal rechttoe rechtaan.

Ook zit ik namens dorpsraad Warmenhuizen in de klankbordgroep van de renovatie en uitbreiding van het Geestmerambacht.

Als bestuurslid van de Groenling heb ik aan het begin gestaan van de plannen voor de Nieuwe Nes, waar mede bestuurslid Frans Diederik over schrijft!

Ik heb geschiedenis gestudeerd met archeologie als bijvak. Oudheid en archeologie heb ik dus wel gehad. Ik heb een eigen adviesbureau in milieumanagement

(MIMA) en momenteel ben ik samen met een kennis bezig met een website www.mima-archeologie.nl om iets te kunnen doen in het kader van de wet Malta.

Historische geografie was ook een bijvak en later heb ik nog een cursus GIS gedaan, dus ook landschap heeft mijn interesse.

Het vorige nummer van *Poldergeest* heb ik verzorgd, maar Ger was toen net met vakantie (ja, die kan echt niet weg dus!) en ik moest alles in een kopieerwinkel kopiëren omdat mijn printer te langzaam is. Ik was daar dus niet zo tevreden over. Gelukkig heeft Jaap hier meer interesse en mogelijkheden in. Ik blijf wel in de redactie, maar verder wil ik als bestuurslid ook gewoon excursies organiseren etc, zoals u elders kunt lezen in deze *Poldergeest*.

Tot ziens dus!

Jaap van Rossum

Met ingang van deze 6e uitgave van *Poldergeest* is een nieuw redactie- en bestuurslid aangetreden. Dit lid is de schrijver van dit stukje wiens naam hierboven prijkt. Na een paar maal een lezing en een excursie van COOG en RAG meegemaakt en daarmee belangstelling getoond te hebben voor het werk van deze stichtingen, ben ik benaderd door het bestuur van RAG met de vraag of ik er iets voor voelde behulpzaam te zijn om het blad *Poldergeest* vorm te geven. Monique Zwetsloot heeft zich enige tijd van deze taak gekweten, maar heeft laten weten daar geen gelegenheid meer voor te hebben. Ik heb ja gezegd tegen dit verzoek en ik zit er meteen helemaal middenin; de verschijningsdatum van *Poldergeest* stond immers al te dringen.

Ik woon in Alkmaar Zuid, dus in een gebied dat net niet in het vroegere Geestmerambacht ligt. Ik heb sociale geografie/planologie gestudeerd aan de Vrije Universiteit. Al tijdens mijn studie is mijn belangstelling voor historische geografie gewekt en juist dit vakgebied is in de loop van de jaren mij steeds meer gaan boeien. Dit

was niet in de laatste plaats het gevolg van het feit dat vooral het Noord-Hollandse landschap in dit opzicht zo interessant bleek te zijn. Er is in deze provincie immers vrijwel geen vierkante centimeter te vinden waar de mens in de loop van de onstuimige geschiedenis niet zijn sporen heeft nagelaten. En juist het herkennen van die sporen, sommigen spreken van “landschap lezen”, maakt dit landschap zo boeiend. Denk hierbij niet alleen aan nederzettingspatronen, wegen, dijken, droogmakerijen, maar ook aan artefacten zoals boerderijen, molens, gemalen, sluisjes, overblijfselen van oude spoor- en tramwegen (tracés, stationnetjes e.d.), verdedigingswerken enz., enz. Kortom, er is hier altijd veel te ontdekken. En het is zo fijn dat er zo veel historische verenigingen zijn die zich inspannen die sporen in het landschap zichtbaar te houden. Deze sporen vertellen immers iets over de geschiedenis en dragen bij aan de identiteit van ons woongebied. Ik hoop hieraan een kleine bijdrage te leveren door mee te werken aan het werk van de RAG. Monique Zwetsloot blijft in de redactie, dit naast andere taken in het bestuur.

Nieuwe exposities over archeologie en cultuurhistorie in de regio

Jaap van Rossum

We hebben speciaal voor de lezers van Poldergeest een overzicht gemaakt van een aantal (nieuwe) exposities in de regio op het gebied van archeologie en cultuurhistorie. Volledigheid was daarbij niet het doel.

Alkmaar

Expositie: *Schoorl gereconstrueerd*. Een maquette van het dorp Schoorl in 1799 vormt de kern van een tentoonstelling over de door Joop en Tini Muelink vervaardigde reconstructie van de bewoningsgeschiedenis van Schoorl.

De tentoonstelling, die bewonderen valt in het gebouw van het Regionaal Archief aan de Hertog Aalbrechtweg in Alkmaar, duurt van 17 april tot 1 juli en kan bezocht worden op werkdagen van dinsdag tot en met vrijdag van 8.45 - 16.45 uur (in de maanden april en mei ook op dinsdagavond tot 21.15 uur).

Bron en meer informatie: www.archiefalkmaar.nl

Alkmaar

Ook in 2007 zijn weer bijzondere vondsten gedaan. Bij de opgravingen onder het voormalige modehuis Meijer aan de Langestraat werd bijvoorbeeld een uiterst zeldzame vijftiende eeuwse bronzen lavabo (een soort waterketel) gevonden.

Te zien in het Archeologisch Centrum C.W. Bruinvis, Oudegracht 245, Alkmaar.

Bron en meer informatie: Burgerjaarsverslag 2007 Gemeente Alkmaar.

Alkmaar

Verwacht in het Stedelijk Museum Alkmaar: vanaf oktober 2008 *De geboorte van Holland* (heeft als onderwerp de geschiedenis van de abdij en van het kasteel van Egmond).

Bron en meer informatie: www.stedelijkmuseumalkmaar.nl

Broek op Langedijk

Expositie in Museum Broeker Veiling *Natte grond onder de voeten...*, Langedijker historie over water, land en mensen. Zie blz. 3 van deze Poldergeest.

Egmond

Expositie *Bodemschatten van de abdij*.

Vanaf 1 februari 2008 is bij de Abdijwinkel van de abdij van Egmond, in een nieuw ingerichte expositieruimte de tentoonstelling 'Bodemschatten van de Abdij van Egmond' te bezichtigen. Deze tentoonstelling vertelt aan de hand van archeologische vondsten die bij opgravingen op het abdijterrein zijn gedaan, de geschiedenis van de oude abdij van Egmond, vanaf haar stichting in de 10e eeuw tot aan de verwoesting in 1573. Teksten, tekeningen en foto's verduidelijken het geheel. Tevens kan er een kleurenfilm worden bekeken, waarin de geschiedenis van de abdij wordt verteld. Deze film is er in twee versies, een voor volwassenen en een kortere voor kinderen.

De toegang is gratis. Ingang via Vennewaterweg 27 of Abdijlaan 26.

Openingstijden: dagelijks 10.30-16.30 uur. Op zondag gesloten.

Bron en meer informatie: www.abdijvanegmond.nl

Heerhugowaard

Exposities *1000 jaar Historie en 125 jaar Spoor in Noord-Holland*.

- Twee archeologische vondsten in de polder behoren tot de kerncollectie van het Poldermuseum Heerhugowaard: een bot van een Dwergvinvis uit 2000 v.Chr., het bewijs dat de Noordzee tot onze contreien doordrong en een urn uit 1200, als bewijs dat er voor de dijkdoorbraak van 1248 bewoning in de

latere "Grote- of Huygen Waert" is geweest.

- In 1865 werd de spoorlijn van Alkmaar naar Den Helder aangelegd t.b.v. de marinebasis. In 1898, volgde de spoorlijn Heerhugowaard - Hoorn.

Deze spoorverbindingen hielpen mee aan de ontsluiting van West-Friesland. In dezelfde periode werden ook een aantal stoomtramlijnen aangelegd. Over deze lijnen exporteerde West-Friesland de kool en aardappelen en importeerde men steenkool en kunstmest. Halverwege de vijftiger jaren zijn de stoomtramverbindingen verdwenen en zijn de spoorwegstations aangepast. Poldermuseum Heerhugowaard, Huygendijk 17, Heerhugowaard.

Openingstijden van 13 april t/m 9 november 2008 elke zondag en eerste woensdag van de maand van 13.30 uur tot 16.30 uur.

Entree - volwassenen € 1,00 - kinderen € 0,50, géén museumjaarkaart.

Bron en meer informatie: www.poldermuseumheerhugowaard.nl

Sint Pancras

Nieuwe presentaties en extra activiteiten in het Regionaal Natuurmuseum Westflinge, waaronder:

- Uitbreiding presentatie "historische vogelfotografie" met een DVD 100 jaar vogelbescherming.
- Uitbreiding vogeldiorama met een aangepaste puzzeltocht voor de jeugd.
- Vernieuwde presentatie over ontstaansgeschiedenis van onze streek.
- Tentoonstelling over libellen in onze omgeving.
- Jeugd vitrine met materiaal van Eva de Winter uit Zuid-Scharwoude.
- Puzzeltocht "kijken, leren en doen" in Westflinge.

- Video voorstellingen in de bovenzaal over gesteenten en opgravingen in onze regio.

Museum Westflinge, Kerkplein 2, Sint Pancras, toegangsprijzen volwassenen € 1,50, kinderen 5-12 jaar € 1,00.

Bron en meer informatie:
www.museumwestflinge.nl

Zijpe

Expositie *Zijpe en het Water: vriend en vijand*.

Deze expositie besteedt onder meer aandacht aan:

- de bedijking van de Zijpe (incl. de Hondsbossche);
- de slagaders van de Zijpe: Grootte Sloot en Noord-Hollands Kanaal;
- de molens en de afwatering van de Zijpe;
- het reddingswezen en de reddingsbrigades;
- de actuele bedreiging: Terug naar Af?

Deze expositie is te zien van 28 februari t/m 28 december 2008.

Zijper Museum, Schagerweg 97, Schagerbrug. De vaste openingstijden zijn: woensdag- en zondagmiddag van 13:00-17:00 uur. De toegang is gratis.

Bron en meer informatie: www.zijpermuseum.nl

De redactie kan geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de gevolgen van eventuele onjuiste informatie in deze rubriek.

RAGenda

In deze RAG-agenda geven we tot slot een volledig overzicht van alle geplande RAG-activiteiten.

- 23 maart t/m 31 oktober 2008, tentoonstelling NATTE GROND onder de VOETEN in de Broeker Veiling, zie blz. 3 van deze Poldergeest.

- Zaterdag 31 mei 2008, excursie naar de Abdij van Egmond, zie blz. 7 van deze Poldergeest.

- Zaterdag 12 juli 2008, bezoek aan de tentoonstelling NATTE GROND onder de VOETEN in de Broeker Veiling, zie blz. 3 van deze Poldergeest.

- voorjaar 2009, Gezamenlijk bezoek aan Museum Westflinge. Let op de aankondiging in Poldergeest 7.

- altijd mogelijk, groepsbezoek (op afspraak!) aan het museumgemeal Kerk- en Dergmeer, zie blz.13 van deze Poldergeest.

Geef uw e-mailadres door aan RAG, zodat wij u altijd kunnen informeren over nieuwe en eventueel gewijzigde activiteiten van RAG (g.kalverdijk@planet.nl).

Colofon

Poldergeest is het nieuwsbulletin van de Stichting Regionale Archeologie Gheestmanambocht (RAG) en verschijnt twee maal per jaar.

Bestuur:

Ger Kalverdijk,	voorzitter,	g.kalverdijk@planet.nl	tel. 072-5330679
Wijb Ouweltjes,	secretaris,	ouweltjes@quicknet.nl	tel. 0226-313138
Jan Barsingerhorn,	penningmeester en verzending	jbarsingerhorn@hotmail.com	tel. 0226-391628
Frans Diederik,	bestuurslid,	fransdiederik@quicknet.nl	tel. 0224-296548
Monique Zwetsloot,	bestuurslid,	mac.zwetsloot@quicknet.nl	tel. 072-5095253
Jaap van Rossum,	bestuurslid,	javaros@hetnet.nl	tel. 072-5157122

Redactie:

Monique Zwetsloot en Jaap van Rossum.

Foto voorzijde: het (deels gerestaureerde) Kerk- en Dergmeergemaal uit 1916, thuishonk van de RAG.